

Vidovi strategijskih dejstava, grupisanje i manevar oružanih snaga u NOR-u

Rezime referata grupe autora iz CVVŠ pukovnika Živka Blagojeva i Vasilija Cerovića i potpukovnika mr Radovana Radinovića.

U pristupu temi bili smo suočeni s određenim teorijskim, istorijskim i metodološkim problemima koji su zahtevali prethodno razjašnjenje i opredeljenje.

U teorijskom pogledu, pre svega, opštestrategijske kategorije primenjene na naš narodnooslobodilački rat nisu sadržale uobičajeno značenje. Tačnije rečeno, u pogledu obima i sadržaja nisu mogle da budu mehanicistički tumačene. U isto vreme, nije bilo moguće, a nismo osetili ni potrebu za tim, da ih odbacimo ili zamenimo novim. Stoga smo rešenje potražili u posebnom obimu i sadržaju tih kategorija koje je doneo naš narodnooslobodilački rat. Držim da je to bio ispravan pristup i da možemo naći odgovarajuće analogije i kada je reč o drugim aspektima narodnooslobodilačkog rata, na primer o narodnoj vlasti kao specifičnom obliku diktature proletarijata, ili kada je reč o oblicima političkog organizovanja, kao što su Jedinostveni narodnooslobodilački front, Antifašistički front žena, USAOJ, itd.

Dalje, imali smo na umu da se opšte zakonitosti rata u svakom posebnom oružanom sukobu manifestuju konkretno i da na to objektivno utiču realni vojni, politički, materijalni, kulturni, nacionalni, internacionalni, tradicije i drugi uslovi u kojima se rat vodi. U vezi s tim drug Tito kaže:

»Mi smo u narodnooslobodilačkoj borbi činili ono što je sa stanovišta klasičnih vojnih doktrina bilo potpuno neshvatljivo. Takreći goloruki pošli smo u borbu protiv tada najjače svjetske ratne mašine. Bili smo potpuno sami. Ni na koga u inostranstvu nismo mogli neposredno da se oslonimo. Jer, sve države — članice antihitlerovske koalicije bile su geografski daleko od nas, a u prvoj fazi rata zaokupljene svojim teškim problemima. Kao okupirana zemlja nismo imali nikakvo zaleđe u inostranstvu, na koje bismo se mogli osloniti u pogledu naoružanja i snabdevanja, a ni u političkom pogledu nismo imali nikakve pomoći.«¹

¹ Tito: Vojna djela, knjiga IV, str. 198, izd. VIZ, Beograd 1972.

Karakter ciljeva i težina uslova u kojima smo vodili NOR zahtevala je, dakle, nova, originalna rešenja i u teoriji i praksi, rešenja koja su se, po prirodi stvari, morala izraziti u načinu vođenja rata u celini, pa, sledstveno tome, i u vidovima strategijskih dejstava, grupisanju i manevru.

Sledeći problem koji smo imali da naznačimo, iako ga nismo posebno razjašnjavali, bio je o odnosu političke i vojne strategije u kontekstu vidova strategijskih dejstava, grupisanja i manevra. Rukovodeće načelo kojim smo se pri tom služili bilo je da su politička i vojna strategija tesno povezane i međuzavisne. Uzimajući to u obzir, međutim, nismo predviđali njihovu samostalnost. Naglašavam to zbog toga što su oslobodilački i revolucionarni motivi NOR, odnosno nacionalni i klasno-socijalni interesi, bili suštinski važna pretpostavka vojne strategije uopšte, vidova strategijskih dejstava, grupisanja i manevra posebno, ali ta pretpostavka nije sama po sebi donosila vojnostrategijska rešenja u navedenim oblastima. Konkretnije govoreći, ofanzivnost i ofanziva u NOR, kao i odgovarajući načini grupisanja i oblici manevra, nisu se mogli zamisliti bez visoke političke svesti i moralne čvrstine, ali su, uz sve to, izdvojeni na osnovi originalnih operativno-strategijskih načela, koja je formulisao drug Tito i koja predstavljaju izuzetno značajan doprinos marksističkoj vojnoj nauci. Smatram, dakle, da teorijsko istraživanje strategijske upotrebe oružanih snaga u NOR, u svakom aspektu te upotrebe, mora polaziti od skupa dejstvjućih činilaca, a ne samo od jednog, i da u rezultatu treba da pokaže ono što je novo, originalno, samosvojno i što u prethodnoj vojnoj misli nije imalo uzora.

Istorijski pristup obavezivao je na to da vidove strategijskih dejstava, grupisanje i manevar naših oružanih snaga pratimo u razvoju, po vremenskim etapama koje smo nastojali da omeđimo faktičkim promenama u organizacionoj strukturi oružanih snaga i načinu njihovih borbenih dejstava. U skladu s tim naznačili smo određene kvantitativne i kvalitativne parametre. Razume se, ne mislim da smo u ovom radu iscrpili sve istorijske argumente. Ima, nesumnjivo, još relevantnih činjenica koje će u daljem istraživanju potpunije osvetliti prelaze između pojedinih etapa i ono stalno napredovanje u razvoju vidova strategijskih dejstava, grupisanja i manevra. U tom pogledu, svakako, treba pokloniti punu pažnju i materijalno-tehničkom faktoru, kadrovskom usavršavanju i teorijskom uopštavanju stečenih iskustava u toku samog narodnooslobodilačkog rata. Pored toga, istorijski pristup obavezivao nas je i na to da strategijsku upotrebu oružanih snaga u NOR, odnosno vidove strategijskih dejstava, grupisanje i manevar, posmatramo očima savremenika istorijskih zbivanja. Zbog

toga smo se klonili uprošćenih analogija sa ranijim ratovima, a takođe i toga da u NOR prenosimo naša sadašnja saznanja, merila i iskustva. Naša nastojanja bila su pretežno usmerena na uočavanje onih momenata u vidovima strategijskih dejstava, grupisanju i manevru oružanih snaga u NOR, koji imaju trajnu vrednost u istorijskoj perspektivi.

Ukazao bih na jedno prividno paradoksalno pitanje: kako je moguće da brojno i materijalno-tehnički slabija strana u ratu obezbedi strategijsku inicijativu i bude stalno u ofanzivi?

Odgovor iziskuje šire filozofsko i vojno-političko razjašnjenje. Drug Tito je u svom čuvenom govoru u Bandungu, uopštavajući istorijske promene čije je vreme nastupilo i čiji je početak ubedljivo obeležen našim narodnooslobodilačkim ratom, dao odgovor rekavši:

»Glavna snaga koja se uspešno suprotstavlja materijalnoj premoći visoko razvijenih zemalja jeste veliko historijsko buđenje naroda, koje je pretvorilo stotine miliona ljudi u aktivne tvorce historije. Ono je nerazdvojna propratna pojava modernog načina proizvodnje i predstavlja odlučujuću protivtežu prevlasti onih snaga koje drže u svojim rukama ta moderna sredstva proizvodnje.«²

To i takvo opšte stanje međunarodnih odnosa reflektuje se, prema Titovim rečima, na odgovarajući način i na vojnom polju. »U prošlosti, velike sile su uspijevale da nametnu svoju volju materijalno slabijim narodima slanjem naoružanih ekspedicija od nekoliko stotina ili hiljada ljudi, ili naprosto demonstracijom nekoliko ratnih brodova. Ovakve ekspedicije obično bi završavale svoj posao za nekoliko dana ili nedelja. Danas, velike sile ne uspijevaju da pokore te iste narode ni poslije višegodišnjeg ratovanja sa stotinama hiljada najmodernije naoružanih vojnika, mada je danas odnos materijalnih snaga u svakom pogledu mnogo nepovoljniji za narode koji se bore za svoju slobodu.«³

Sa te tačke gledišta pokušali smo da pružimo argumentaciju za strategijsku inicijativu i ofanzivu u NOR, u celom njegovom trajanju, uključujući i etape u kojima je opšti odnos snaga za nas bio krajnje nepovoljan. I da to isto pokažemo adekvatnim metodom grupisanja snaga i oblicima manevra.

Kada je reč o strategijskom manevru, nastojali smo da ocrtamo:

1. njegova spoljna obeležja — dinamičnost, pokretljivost i aktivnost u funkciji strategijske upotrebe oružanih snaga u oružanoj borbi;

² Tito: Vojna djela, knjiga III, str. 203, izd. VIZ, Beograd, 1972.

³ Isto.

2. njegovu unutrašnju logiku, s obzirom na globalni plan i osnovnu ideju strategijske upotrebe oružanih snaga, i

3. njegovu usku povezanost i međuzavisnost sa strategijskim grupisanjem.

Otuda je strategijski manevar ne samo tehnika kretanja, premeštanja i dovođenja snaga na određeni prostor, već, primarno, nerazdvojni deo ideje i opredeljenja za izvođenje strategijskih dejstava u celini.

Smatramo pri tome da je veoma značajno da se u definisanju suštine i sadržaja strategijskog manevra zadrži prava mera. Kao što je izvesno da strategijski manevar ne može biti sveden samo na kretanje i premeštanje snaga, on sa druge strane ne može svojim sadržajem obuhvatiti ni globalni plan vođenja rata, ni sva najbitnija pitanja upotrebe oružanih snaga, jer bi takvo ekstremno gledište navodilo na zaključak da u vojnoj strategiji van strategijskog manevra i ne postoji ništa drugo. Takva gledišta prezentirali smo u referatu u najopštijim potezima samo kao ilustraciju jednog pristupa problemima strategijskog manevra izraženog kod nekih eminentnih i priznatih vojnih mislilaca.

U referatu je data teorijska ekspozicija problema sa marksističkog stanovišta i sa najneophodnijom argumentacijom. Pri tom smo se služili istorijskim i komparativnim metodom, nastojeći da pokažemo razvoj i razlike u odnosu na druge strategijske koncepte, i da istaknemo ono što je novo, specifično i opšte. Sledeći postupak bio bi prikupljanje istorijskih činjenica i širi uvid u teorijske izvore. Taj postupak uključuje široke konsultacije i razgovore s učesnicima NOR i sumiranje rezultata naučnih skupova kao što je ovaj.

General-potpukovnik
RADE SUŠA

Oružana borba u NOR-u

(prikaz saopštenja)

Ova oblast obuhvata veoma široku i sadržajnu tematiku, koju je obrađivalo 27 autora.

General-pukovnik *Stane Potočar* u saopštenju »Strategijski principi vođenja oružane borbe u NOR-u«, nakon definisanja osnovnih teorijskih stavova koji su opredelili prilaz temi, iznosi, kako sam kaže, u vidu kraće skice, sledeće osnovne principe: 1) operacijsko područje